

ZÁŠKOLÁCTVO

Pracovná porada koordinátorov prevencie a výchovných poradcov ZŠ, SŠ a ŠZŠ okresu Ružomberok

18. 09. 2018, CPPPaP Ružomberok, spracovala PhDr. Jana Bachanová

Záškolačstvo

- rozšírená porucha správania, tradičný a jeden z najbežnejších problémov na ZŠ (vo zvýšenej miere) a SŠ (graduje vo veku stredoškolského štúdia: 15-18 rokov),
- prejavuje sa úmyselným zameškávaním školského vyučovania, keď žiak z vlastnej vôle, zväčša bez vedomia rodičov (niekedy aj s ich vedomím), nechodí do školy (vyhýba sa školským povinnostiam),
- vymeškané hodiny nie sú ospravedlnené ani rodičmi ani lekármi,
- rizikové správanie, ktoré býva často spojené s ďalšími rizikovými prejavmi správania (zneužívanie návykových látok, netolizmus, gambing, detská kriminalita ...).

Záškolačstvo bez vedomia rodičov: určitá reakciu dieťaťa, ktoré nie je schopné situáciu riešiť inak ako únikom.

Záškoláctvo na slovenských školách - školský rok 2012/2013

- jeden žiak ZŠ vynechal v priemere 5,71 neospravedlnených vyučovacích hodín
- najvyšší priemerný počet neospravedlnených hodín na žiaka evidovali v Košickom (21,69 hodín) a Banskobystrickom kraji (6,39 hodín), najmenej v Trenčianskom (0,56 hodín) a Žilinskom kraji (0,55 hodín)
- medzi okresmi bolo najnižšie priemerné záškoláctvo na žiaka v Bytči (0,16 hodín), Námestove (0,20), Tvrdošíne (0,21), Považskej Bystrici a v Ružomberku (po 0,28 hodín), v Piešťanoch (0,29) a Bratislave IV (0,29 hodín)
- najhoršie výsledky v chodení poza školu dosiahli v okrese Michalovce (60,76 hodín), Spišská Nová Ves (37,91), Revúca (24,83), Sobrance (14,92), Rožňava (14,22), Rimavská Sobota (13,97) a Košice-okolie (13,95)
- od roku 1998 do roku 2013 vzrástol priemerný počet neospravedlnených hodín na žiaka o 3,61 hodín, čo je 2,72-násobne, rastie najmä záškoláctvo na prvom stupni ZŠ, ktoré začína dobiehať druhý stupeň
- pri porovnaní jednotlivých ročníkov ZŠ bolo najviac záškolákov v prvých triedach, v 5., 6. a 7. ročníku, najmenej ich bolo v 9.r.
- na jedného žiaka špeciálnych ZŠ pripadalo 26,97 neospravedlnených hodín, najviac vymeškali v okresoch Malacky (138,5 hodín na žiaka), Michalovce (124,4) a Medzilaborce (117,61 hodín)
- jeden študent gymnázia vymeškal v priemere 0,9 neospravedlnených hodín, na SOŠ to bolo 8,18 hodín
- Zdroj: Mária Slovíková: Záškoláctvo u žiakov základných, špeciálnych základných a stredných škôl v školskom roku 2012/2013, CVTI SR

Kategórie záškoláctva

Kyriacou, 2004

- **Pravé záškoláctvo**
- **Záškoláctvo s klamaním rodičov**
- **Záškoláctvo s vedomím rodičov**
- **Úteky zo školy**
- **Odmietanie školy**

- **Neskorý príchod do školy**

Príčiny záškoláctva

- Príčiny vedúce k záškoláctvu môžu byť rôzne.
- Často neprimeraná forma riešenia konfliktných situácií v rodine, škole, výchovných inštitúciách.
- Sklon k záškoláctvu majú najmä deti, ktoré
 - subjektívne sa cítia neúspešne,
 - majú problémy so zaradením sa v skupine,
 - prežívajú úzkosť a strach v prostredí, v ktorom sa pohybujú.
- Rizikové faktory týkajúce sa oblastí:
 - spoločnosť
 - osobnosť jedinca,
 - škola,
 - rodina,
 - vrstovnicke prostredie, miestna komunita

Spoločnosť

Rizikové faktory

- príležitosť k nelegálnej činnosti
- negatívne vzory v okolí
- glorifikácia rizík a negatívneho správania v médiách
- nízka úroveň vzdelania
- nezamestnanosť
- prostredie ohrozené sociálnym vylúčením
- príslušnosť k menšinám (napr. rómska menšina)
- chudoba

Protektívne faktory

- kvalitná úroveň školy
- pozitívne vzory v spoločnosti
- pozitívne posolstvo v médiách
- vytváranie príležitostí pre rozvoj kreativity mládeže
- jasné zákony týkajúce sa PŠD
- včasné podchytenie a práca s rizikovými rodinami v rámci prevencie

Osobnosť jedinca

Rizikové faktory

- hľadanie náhr. uspokojenia pri citovej deprivácii al. pri neuspokojených základných psychic. potrebách (potreba uznania, pozornosti, sebarealizácie, bezpečia ...)
- volanie o pomoc v ťažkej akútnej situácii – dieťa v strese
- disharmonický vývin osobnosti (oploštená emocionalita, výraznejší egoizmus, nedostatočná sebakontrola a nedostatok vnútorných zábrán), problémové správanie prerastá do porúch správania
- prejavy inej závažnej psychickej poruchy (napr. depresia, schizofrénia)
- experimenty s návykovými látkami
- rôzne formy rizikového správania

Protektívne faktory

- rozvoj schopností dieťaťa
- svedomitosť
- extroverzia
- citová stabilita

Škola

Rizikové faktory

- nezdravá klíma školy, triedy; prejavy šikanovania
- vysoký počet žiakov v triede
- nedostatočná príprava učiteľov, preťažovanie učiteľov
- vysoké požiadavky na žiaka,
- nespravodlivé hodnotenie žiaka učiteľom,
- neadekvátne pedagogické pôsobenie,
- narušený vzťah s učiteľom, absencia vzťahu
- negatívny vzťah ku škole, neprispôsobenie sa školskému režimu
- dieťa nezrelé na školskú dochádzku
- strach z nespĺnených školských povinností
- nezáujem o školu, školskú prácu
- strach, úzkosť zo školy; strach zo skúšky, písomky
- povyšovanie žiaka s mimoriadnymi vedomosťami a schopnosťami

Protektívne faktory

- zdravá atmosféra školy a triedneho kolektívu
- včasná systematická a efektívna špecifická primárna prevencia na podklade celoškolského prístupu k prevencii
- pozitívny vzťah učiteľ - žiak
- podpora učiteľa, pozitívne hodnotenie
- včasná diagnostika vzdelávacích ťažkostí a školskej neúspešnosti, náprava motivácie k učeniu
- podpora sebavedomia s ohľadom na individualitu žiaka

Rodina

Rizikové faktory

- zanedbávajúca, príliš autoritatívna alebo príliš liberálna výchova
- nejednotnosť výchovného pôsobenia
- nezáujem rodičov o dieťa (nedostatočná starostlivosť, nezáujem o trávenie voľného času)
- nedostatočné osvojenie morálnych noriem u rodičov, sú nevhodným modelom
- pozícia dieťaťa s problémovým správaním v rodine – častá rola obetného baránka (problémy v správaní dieťaťa pomáhajú udržiavať rodinnú rovnováhu, iné problémy sa neriešia)
- zamestnanosť rodičov (pracovná vyťaženosť, zmennosť práce ...)
- neschopnosť a neochota motivovať dieťa ku vzdelaniu
- nedostatočné právne povedomie o rodičovských povinnostiach
- aktuálne zaťažujúca alebo krízová situácia v rodine (napr. rozvod, strata rodiča ...)

Protektívne faktory

- kvalitné a podnetné rodinné prostredie
- zdravá atmosféra v rodine, dobré vzťahy
- otvorená komunikácia
- pomoc v obtiažnych situáciách a pozitívne vzťahy medzi rodičmi, rodičmi a deťmi
- neautoritatívna podpora dieťaťa a prijímanie dieťaťa také, aké je
- duchovná orientácia rodiny
- včasné podchytenie problémov a využitie odbornej pomoci

Vrtovnícke prostredie, miestna komunita

Rizikové faktory

- prostredie s hrozbou sociálneho vylúčenia
- partie s negatívnym cieľom činnosti, aktivít (experimenty s návykovými látkami, kriminálna činnosť ...)
- nedostatočná ponuka voľnočasových aktivít v komunite

Protektívne faktory

- kvalitná a pestrá ponuka voľnočasových aktivít v mimoškolskej činnosti, tiež v mieste bydliska
- pozitívne vzory vo vrstovníckom prostredí, peer prvky